

KRIGET I AFRIKA —

EN RESUMÉ

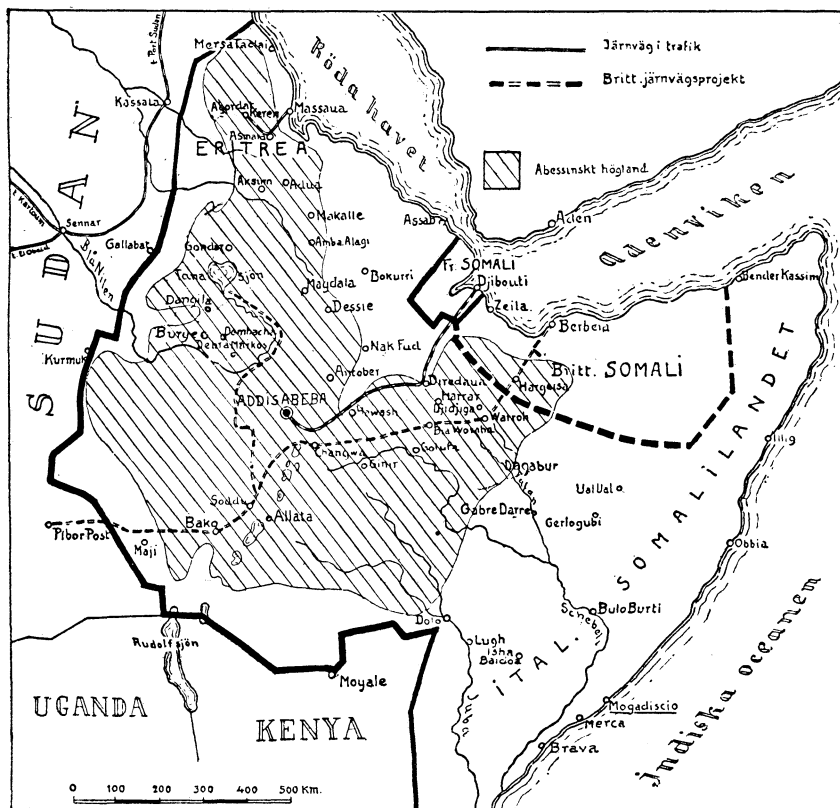
Av generallöjtnant PONTUS REUTERSWÄRD, Drottningholm

MEDAN Italiens intressen under 1800-talet främst voro inriktade på att politiskt och ekonomiskt vinna insteg på Balkan och i Mindre Asien, så har dess livskraft under det sista halvsekleet fått sitt utlopp i Afrika, där det eftersträvat att skapa ett kolonialvälde. Steg för steg lyckades det även Italien att komma i besittning av betydande områden i norra Afrika och sedan dessutom Abessinien erövrats, ansågs det relativt unga kolonialväldet motivera benämningen av ett »imperium».

Det ekonomiska värdet för Italien av de vunna besittningarna torde emellertid hittills i allmänhet hava varit ringa. Särskilt gäller detta Libyen. Italiens export dit är t. ex. många gånger större än importen, varjämte det omfattande kolonisationsarbetet kostat ofantliga summor.

Odlingsarbetet i Libyen har ställt stora krav på italienarnas förmåga såsom kolonisationörer. Med nära 1,8 milj. kvkm är Libyen ungefär fyra gånger så stort som Sverige, men $\frac{9}{10}$ av landet är ofruktbar öken. Den smala kustremsan längs Medelhavet är det enda område, som med någon ekonomisk fördel kan odlas. Mellan kusten och öknen sträcker sig ett brett flygsandsfält, där italienarna fört en seg kamp för att genom odling av lämpliga växter binda sanden. Libyens stora problem är vattenfrågan och detta gäller såväl i fred som i krig. Omfattande vattenledningsarbeten hava utförts icke blott i städerna utan även på landsbygden. När italienarna kommo till Libyen, funnos inga andra vägar än de gamla karavanvägarna. Nu är landet genomkorsat av bilvägar. Huvudpulsådern är den nära 1,900 km. långa landsvägen, »via Balbina», som löper efter kusten från den tunesiska till den egyptiska gränsen. På rekordtid utfördes detta jättearbete, och vägen står nu som ett monument över marskalk Balbos gärning som kolonisationör.

Liksom i Libyen har Italien även i Abessinien på otroligt kort tid utfört ett kolonisationsarbete av stora mått. Som följd av italienarnas vägbyggen står nu den svarta kontinentens mest otillgängliga del i kontakt med yttervärlden. Från Chisimayo och Mogadiscio vid Indiska Oceanen, från Assab och Massaua vid Röda havet löpa utmärkta vägar upp mot abessinska högländet. Tack vare detta vägsystem hava de krigförande även på denna krigsskådeplats kunnat draga fördel av motorfordonens hastighet och stora lastningsförmåga.

För krigföringen liksom för all verksamhet i nu berörda områden erbjuda de klimatiska förhållandena utomordentligt stora svårigheter. Om dagarna lyser vissa årstider solen som ett eldrött klot i en förbrännande hetta. Femtio graders värme är icke sällsynt. Om nätterna åter är det iskallt, en källarkyla, som kryper in i mårgen. Härtill kommer tidvis den glödheta sandstormen, »Ghibli». Den kringvirvlande sanden är kvävande. Den murar igen ögonen och åter sig in i huden. Man lider en fruktansvärd törst. Sanden tränger även in i maskiner och motorer och ödelägger dessa.

*Italiensk framryckning i Kenya och Sudan.
Erövring av Britt. Somaliland.*

Det första skedet av italienarnas operationer i Afrika kännetecknades av en plötslig offensiv under former, som liknade de tyska offensiverna. Italienarna hade här liksom i Grekland till en början framgång och gjorde icke obetydliga terrängvinster. Kriget fördes på fyra olika krigsskådeplatser.

På den sydligaste krigsskådeplatsen i Kenya vid Abessiniens syd-

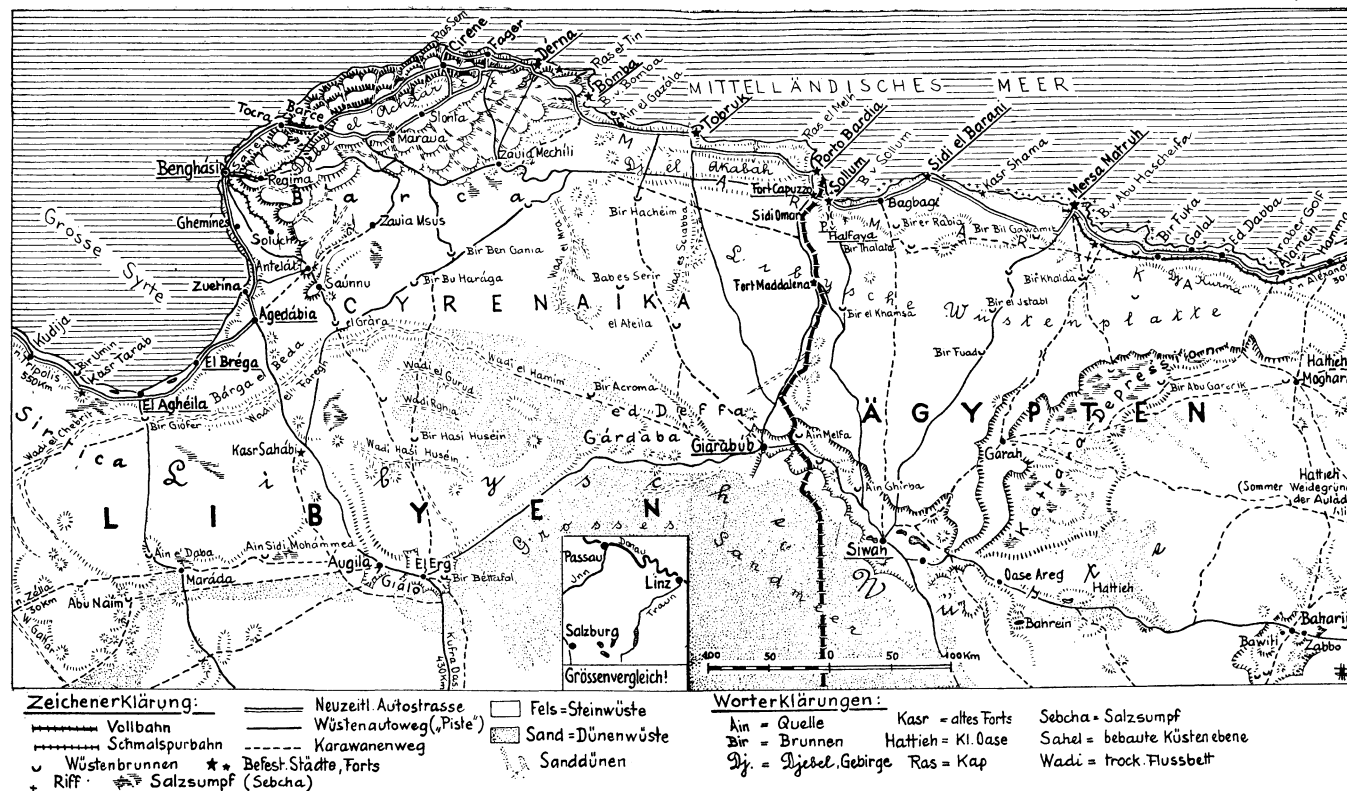
gräns intogs den 15 juli Moyale. Erövringen av denna viktiga vägnutpunkt betraktades av italienarna som en stor framgång. Härigenom åstadkoms en ändamålsenlig reglering av gränsförhållandena till Ital. Somaliland. Samtidigt härmed ägde operationer rum i Sudan. Det främsta målet för dessa var Kartum, Sudans huvudstad och en mycket betydande järnvägsknut. Slutmål för operationerna i Sudan torde emellertid hava varit att åstadkomma förbindelse mellan Libyen och Abessinien.

Sedan den italienska härledningen genom offensiven i Sudan och Kenya skapat fördelaktiga utgångslägen för fortsatta operationer, ansågs det lämpligt att begagna den ännu före regnperiodens inträde gynnsamma tiden till besittningstagande av Britt. Somaliland. Det huvudsakliga försvaret var härstädes förlagt till staden Hargeisa samt till trakten av huvudstaden Berbera, där omfattande förstärkningsarbeten voro utförda. Sannolikt översteg icke försvarsstyrkan 30,000 man. Befälhavare för de italienska trupperna var general Nasi, berömd från abessinska kriget. Natten till den 3 augusti passerade den italienska armén — sju brigader jämte infödingsförband, tillsammans omkring 70,000 man — gränsen och den 19 intogs Berbera. Betydelsen av erövringen av Britt. Somaliland torde främst böra ses ur strategisk synpunkt. Italien befriades från det ständiga hotet härifrån mot Abessinien. Besittningen av den långa kuststräckan utmed Röda havet och Golf von Aden gav Italien ett utmärkt läge vid infarten till Röda havet.

Italienska offensiven mot Egypten.

När Italien inträdde i kriget voro de i Libyen befintliga stridskrafterna uppmarscherade på västgränsen mot det franska Tunis. Efter Frankrikes kapitulation i slutet av juni 1940 skedde en omgruppering till Cyrenaikas ostgräns — en vägsträcka på omkring 140 mil. Det var en krävande förflyttning under stark hetta och våldsamma ökenstormar. Chef för italienska armén var marskalk Graziani. Denne förde under Abessinienkriget sydarmén, blev sedermera vicekonung i Oriental-Afrika och chef för arméns generalstab. Den under hans befäl opererande italienska armén torde i runt tal hava bestått av tolv à fjorton divisioner, tillsammans 250,000 man, av vilka en tredjedel motoriserad.

För försvaret av Egyptens västgräns och därmed ytterst av Suezkanalen hade engelsmännen utbyggt tre befästade linjer. Den första i närheten av gränsen från Sollum till den omkring 30 mil söderut belägna orten Siva, den andra i höjd med Sidi el Barrani och den tredje i höjd med Mersa Matruh. Befästningsanordningarna utgjordes av små fort, omgivna av taggtrådshinder. I spetsen för de engelska trupperna stod general Wavell. Denne gjorde sina första krigserfarenheter i Sydafrika, deltog därefter under världskriget på olika krigsskådeplatser. Han anses vara en framstående strateg, är seg, vital och energisk. Enligt icke verifierade italienska tidningsuppgifter lär Wavell förfogat över 320,000 man, engelsmän, australier, newzeeländare, polacker etc.

Nordöstra Afrika efter en karta i Militärwissenschaftliche Mitteilungen.

Den offensiv, som italienarna stodo beredda att börja, var förenad med stora svårigheter. Avståndet mellan gränsen och Nildeltat utgör omkring 60 mil. Operationslinjen längs Medelhavskusten kan lätt bombarderas från havet och är mycket känslig för flyganfall. Då det italienska flyget icke hade herraväldet i luften, ställde sig underhållstjänsten svår.

Marskalk Graziani framträngde den 13 september med sina huvudkrafter längs kusten. Efter en mycket kort artilleriförberedelse kastades engelsmännen genom ett våldsamt anfall ur sina ställningar vid Sollum. Anfallet kom fullständigt överraskande för engelsmännen, som väntat ett anfall först i oktober efter de värsta ökenstormarnas slut. Redan den 15 september erövrades Sidi el Barrani och därmed hade den andra försvarslinjen fallit. En längre tids paus i krigshändelserna inträdde härefter. Italienarna ordnade befästningar i den erövrade linjen och syntes inrikta sig på att utbygga ett basområde för det fortsatta fälttåget.

Under tiden kämpade italienare och greker mot varandra i Albanien, varvid det brittiska flyget kraftigt understödde den grekiska offensiven. Det vill däremot synas som om det italienska flygets verksamhet såväl i Albanien som i Afrika präglades av allt för stor passivitet. Man väntade att italienarna åtminstone i bindande syfte skulle anfalla de brittiska flygstyrkorna i Egypten. Så skedde emellertid icke. Härigenom möjliggjordes dels brittiska flygstyrkors förflyttning till Grekland och dels omgrupperingar av de brittiska marktrupperna i Egypten. I huvudsak gestaltade sig likväl läget vid denna tidpunkt gynnsamt för de italienska vapnen i Afrika. Genom ockupation av Britt. Somaliland hade ett fördelaktigt strategiskt läge skapats i östligaste Afrika. I Sudan hade den viktiga järnvägslinjen över Kassala brutits och i Kenya hade värdefulla terrängvinster gjorts. Slutligen stod man i Nordafrika beredd att fortsätta offensiven mot Alexandria och Suezkanalen, därmed hotande det engelska väldet i östra Medelhavet. Engelsmännen voro överallt på defensiven.

Den brittiska motoffensiven.

I början av december höll italienska presschefen Ansaldo ett uppmärksammat föredrag inför utländska pressföreningen i Berlin, varihän försäkrade att Graziani stode beredd att utdela dråpslaget mot engelsmännen i Egypten. Händelseutvecklingen blev dock en helt annan. Den 9 december gingo engelsmännen under general Wilsons ledning till offensiv. Först ägde massanfall rum mot flygplatserna, varefter det lyckades att genom en flankoperation, utförd av starka pansarförband i intim samverkan med flyg, driva in en kraftig kil bakom de vid Sidi el Barrani grupperade italienska styrkorna. Reträttvägen avskars. En betydande styrka — en armékårchef, två divisionschefer och omkring 35,000 man — tvingades att ge sig. Med all säkerhet hade denna operation länge varit förberedd bl. a. genom samling till Egypten av stridskrafter från olika delar av det brit-

tiska imperiet. I hög grad förvånande är det därför, att den italienska mark- och flygspaningen icke observerade den brittiska framryckningen genom öknen utan läto sig helt överraskas. »Hemligheten hade bevarats väl» sade Churchill i underhuset den 9 februari.

Initiativet hade övergått till engelsmännen, som vunnit sin första framgång under detta världskrig. Hotet mot Alexandria och Suezkanalen var undanröjt. Stora förråd av livsmedel, olja och krigsmaterial — en avsevärd del av pansarvapnet och för underhållstjänsten avsedda fordon — som Graziani lagrat i Sidi el Barrani föllo i engelsmännens händer.

Förföljda av det brittiska flygets våldsamma och ihärdiga angrepp drogo sig de italienska trupperna västerut. Omkring 30,000 man kvarlämnades i Bardia, medan återstoden fortsatte till det omkring 10 mil längre bort belägna Tobruk. Reträtten försvårades genom att förbindelsevägen längs kusten låg öppen för elden från brittiska krigsfartyg. De brittiska trupperna kunde nämligen räkna med den stora fördel, som en direkt samverkan med sjöstridskrafterna innebar. Den italienska flottan ägde däremot ringa möjlighet att lämna understöd vid operationernas utförande.

Redan den 16 december föll Sollum i engelsmännens händer. Turen kom därefter till Bardia, som enligt Mussolinis order skulle hållas till det yttersta. I mitten av december var Bardia praktiskt taget inneslutet av engelsmännen. Dagen före julaftonen publicerades i Rom Grazianis öppenhjärtiga rapport om nederlagen. Trettondagen föll Bardia i engelsmännens händer, efter ett synnerligen skickligt slutanfall, iscensatt genom kombinerade operationer av armé, flotta och flyg. Den 10 januari inneslöt Tobruk, och efter tre veckors motstånd måste besättningen kapitulera. Den engelska blixtoffensiven i Nordafrika gick vidare. Utan något allvarigare motstånd intogs Derna och några få dagar efteråt — i början av februari — föll även den omkring 20 mil längre väster ut belägna betydande orten Bengasi i britternas händer. Bengasis kapitulation fullbordade tillfångatagandet och tillintetgörandet av större delen av den italienska armén i Libyen. Den brittiska flottan erhöll en utmärkt bas, från vilken den kunde i hög grad försvåra upprätthållandet av italienarnas förbindelser mellan hemlandet och Tripolis. De italienska trupper, som undkommit från Bengasi, befunno sig i ett ytterst prekärt läge. Deras reträtt ledde genom den ofruktbara och vägfattiga Syrtenöknen, där nästan inga vattentillgångar finnas. Tillsammans hade sedan offensivens början 130,000 man tillfångatagits.

Den engelska överlägsenheten visade sig så betydande att man vid denna tidpunkt hade anledning vänta att även återstoden av Cyrenaika skulle falla i deras händer. Med Bengasis erövrande upphörde emellertid den brittiska Nordafrika-offensiven. Något resultat av avgörande strategisk natur nåddes härigenom icke, vilket däremot kunnat vinnas om det cyrenaiska kustområdet erövrats. Man stannade på halva vägen. Orsakerna till avbrottet i offensiven äro icke fullt klara. Det vill synas som om det sedan ett par månader tillbaka på den nordafrikanska krigsskådeplatsen insatta tyska flyget gjorde att

engelsmännen funno det rådligt gå fram med större försiktighet. Märkligt är dock i detta samband ett i Times lämnat meddelande att den brittiska arméns framryckning från Egypten till Bengasi icke grundade sig på någon på förhand uppgjord plan. General Wavell lär icke vid operationens början haft några sådana vitt syftande planer utan vid anfallet mot Sidi el Barrani endast eftersträvat att omintetgöra de italienska offensivplanerna. Den med oavbruten framgång genomförda offensiven skulle sålunda hava varit en följd av improvisationer. Är så förhållandet framstår avbrottet i offensiven mera förklarligt och detta så mycket mera som Wavell synes hava i förlitan på det vunna resultatet trott sig kunna för en tid lämna italienare och tyskar i Tripolis ur räkningen och koncentrera förstärkningar till Eritrea och Grekland.

Den brittiska offensiven var emellertid en storartad prestation. En betydande mekaniserad armé hade under mycket kort tid framträngt omkring 1,000 km. från Mersa Matruh, ändstationen för den enda tillgängliga järnvägen. Till följd av grekernas framgångsrika försvar mot italienarna och general Wilsons snabba framstöt i Nordafrika förbättrades engelsmännens ställning i östra Medelhavet. Det blev möjligt att ordna framskjutna flottbaser på Kreta och i hamnar på Greklands fastland samt i Cyrenaika. Det engelska flyget hade vunnit ett vidsträcktare basområde och därmed större möjligheter att verka mot de fientliga flygbaserna och transporter till sjöss. Framgångarna i Nordafrika utlöste stor glädje i London och man gick så långt i att överskatta dem, att man talade om »revansch för Dunkerque».

Ser man på de italienska operationerna efter Sidi el Barranis fall är det svårt att finna den röda tråden i marskalk Grazianis åtgärder. Kvarlämnandet av så betydande styrkor i Bardia respektive Tobruk borde, synes det, hava kombinerats med en ny offensiv väster ifrån för att därigenom åstadkomma ett avgörande. Var avsikten endast att tillfälligt uppehålla engelsmännen och vinna tid för att längre västerut bjuda avgörande motstånd, kunde Bardia- och Tobrugarnisonerna hava gjorts väsentligt svagare. Sannolikt är dock att de engelska pansarförbandens omfattningshot från söder, den dåliga väderleken, bristen på fordon och förnödenheter samt de engelska flott- och flygstridskrafternas eld framtving det som skedde. Främsta orsaken till Grazianis förvånande passivitet under den brittiska offensiven kan också ha varit att hans planer korsades och att hans truppers stridsmoral ej motstått de enorma påfrestningarna. På egen begäran beviljades Graziani avsked och fick till efterträdare sin stabschef general Garibaldi.

Även på de *andra afrikanska krigsskådeplatserna* hade initiativet helt övergått till engelsmännen. I söder återtogo i början av februari sydafrikanska trupper de i Kenya av italienarna erövrade områdena och inryckte i Abessinien. I norr tvungos italienarna att lämna det starkt befästa Kassala och engelsmännen lyckades genom en kraftig förföljning snabbt tränga djupt in i Eritrea och taga Agordat. De retirerande italienska trupperna kunde emellertid sätta sig fast på

höjdplatån vid Keren och där bjuda ett motstånd som visade sig mycket svårt för engelsmännen att övervinna.

Samtidigt med dessa operationer ansattes brittiska trupper från väster från Gallabat (nordväst om Tanasjön) mot Gondar. Haile Selassie, som tidigare inträffat i Kartum och därifrån med hjälp av engelska experter lett upprorsrörelsen i Abessinien, hade här över-skridit gränsen till sitt forna rike och varmt välkomnats.

Slutligen hade en kolonn, sammansatt av sydafrikaner och trupper från Nigeria, efter grundliga förberedelser gjort en snabb framstöt mot Jubafoden i Ital. Somaliland och den 15 februari erövrat den betydande hamnstaden Chisimayo. Operationerna leddes av engelske generallöjtnanten Alan Gordon Cunningham. Det italienska motståndet inom detta område bröts relativt lätt, ja man kan nästan beteckna fälttåget såsom en »militärpromenad». Abessinien omfattning även från söder var emellertid härmed fullbordad. Överallt befunno sig sålunda italienarna på defensiven, och några förstärkningar av trupper och material från moderlandet voro knappast att räkna med.

Efter engelsmännens erövring av Bengasi var det egentligen endast i *Eritrea och Abessinien* som operationer fortgingo. Målet för dessa operationer var att krossa den italienska försvarsmakten i Abessinien samt att besätta Addis Abeba. På den abessinska nordfronten för-svarade sig de italienska trupperna, två elitdivisioner, länge med framgång vid Keren. Först efter sex veckors fåfängt tryck mot de italienska befästningarna togs Keren genom ett våldsamt anfall den 27 mars. Fem dagar senare föll Asmara och den 9 april intogs den viktiga hamnstaden Massaua. Kerens och Massauas fall betydde en stor lättnad för de brittiska vapnen. Man kunde nu med ryggen fri utföra förflyttningar på de av italienarna utbyggda förbindelserna mellan Eritrea och Addis Abeba, och man hade möjlighet att använda hamnen i Massaua för sjötransporter till eller från annan krigsskåde-plats. Ungefär samtidigt med dessa händelser erövrades Adua. I söder hade de sydafrikanska trupperna under Cunningham tagit staden Harrar och några dagar senare den 5 april Addis Abeba. Större delen av italienska armén under hertigens av Aosta befäl drog sig tillbaka i nordlig riktning, medan mindre delar kastades väster och sydväst ut.

Omkastning i krigsläget i Libyen.

Mot all förmodan hade det lyckats tyskarna att överföra trupp och material i tillräcklig utsträckning till Nordafrika för att kunna jämte italienarna gripa till offensiven. Den 2 april kom det överraskande meddelandet, att brittiska trupper efter en olycklig strid sydväst om Bengasi kastats tillbaka av tyska pansartrupper. Strax därpå utrymde briterne Bengasi. Under de närmaste veckorna följde en rad tysk-italienska framgångar. Den ena orten efter den andra i Cyrenaika återtogs och den 14 april hade man trängt in på egyptiskt område. Gränsorten Sollum togs av axelmakterna efter fram- och tillbakaböljande strider. Operationerna leddes av tyske generalen Rommel och den italienska generalen Garibaldi.

De brittiska truppernas reträtt skedde under stora förluster. Ett flertal generalspersoner togos bl. a. tillfånga. I England kände man motgångarna som en allvarlig prestigeförlust och särskilt framkallade överrumplingen starkt klander. En utredning fordrades om ansvaret för att tyskarnas överförande av en pansararmé till Tripolis icke i tid upptäckts. Uppenbart hade man på brittiskt håll på ett ödesdigert sätt underskattat de tyska förberedelserna i Lybien.

Ehuru saken föreföll otrolig så visade det sig dock vara ett faktum att i skydd av starka flygstridskrafter en tysk kolonialarmé över-skeppats. Sjötransporterna måste hava ägt rum en längre tid, då minst två, sannolikt flera pansardivisioner, torde hava överförts till Tripolis. De sedan länge oavbrutet pågående bombangreppen mot Malta — i början av juni kunde man sålunda räkna till 300 flyganfall — voro ett led i strävan att hemlighålla de tyska transporterna genom att på så sätt hindra Maltas användning för engelska flott- eller flygoperationer.

Slutkampen om Abessinien.

Någon vecka efter Addis Abebas fall gjorde Haile Selassie sitt högtidliga intåg i sin forna huvudstad, jämt fem år efter sin flykt. Mer än halva Abessinien var nu i engelsmännens händer. Hertigen av Aosta förfogade dock fortfarande över tre viktiga områden nämligen: Amba Alagi, Gondar och Gimma. Styrkeförhållandena på dessa tre platser äro icke med säkerhet kända. Huvudarmén vid Amba Alagi under hertigens eget befäl torde hava räknat omkring 15,000 vita och 30,000 infödda soldater, vilka senare dock i stora skaror deserterat. Nästan hela flyget hade gått förlorat och förråden voro på upphällningen.

Läget kunde redan i mitten av april betraktas såsom hopplöst. En fortsatt kamp var emellertid önskelig och hertigen torde hava erhållit order att hålla ut i det längsta. Så länge striden fortsatte bundos brittiska trupper och krigsmateriel, som väl behövdes på andra krigsskådeplatser. I det otillgängliga bergsmassivet Amba Alagi utkämpade återstoden av italienska huvudarmén under flera veckor förbittrade strider. Först då livsmedel, vatten och ammunition tröto samt möjlighet att vårda de sårade och föra bort de döda saknades, kapitulerade den 19 maj hertigen av Aosta med hela sin styrka — omkring 18,000 man — under ärofulla former. På hertigens särskilda anhängan delar han truppens öde i fångenskapen. Förvisso hade hertigen och hans trupper gjort sig förtjänta av det tack, som Mussolini efter underrättelsen om kapitulationen telegrafiskt framförde. Hertigen av Aosta har visat sig äga härförargåvan att kunna hos sina soldater inge mod och förmåga att hålla ut.

Kriget i Abessinien var härmed definitivt förlorat, och det italiensk-abessinska kejsardömet hade med huvudarméns kapitulation upphört. Samtliga italienska truppstyrkor i Abessinien hade emellertid ej ännu kapitulerat. I trakterna kring Tanasjön och i sjöområdet söder och sydväst om Addis Abeba höllo alltså rätt betydande styrkor

stånd. Sedan general Gazzera jämte nio andra generaler i början av juli kapitulerat i Galla- och Sidamoområdet, synas italienska styrkor endast finnas kvar i det bergiga Gondarområdet samt nära Assab vid Röda havets kust. Därmed har det abessinska fälttåget efter sex månaders strider praktiskt taget upphört. Den italienska armén i östafrika på omkring 200,000 man är ur räkningen. Genom en mängd sinsemellan åtskilda offensiver på en front av 3,000 kilometer hava brittiska, sydafrikanska, indiska och sudanesiska trupper inringat de italienska styrkorna, som gjort segt motstånd, och steg för steg tvingat dem att ge sig. Den sydafrikanska insatsen, varigenom Addis Abeba togs, har varit av den allra största betydelse.

Återerövrandet av Cyrenaika i mitten av april samt tyskarnas erövring av Kreta i slutet av maj förändrade krigssituationen i Medelhavet. Det engelska flyget och flottans framskjutna basområden presades tillbaka, och engelsmännens förbindelser genom Medelhavet och Suezkanalen försvårades. I besittning av Kreta med dess dominerande läge hota axelmakterna Alexandria, den brittiska huvudpositionen i Medelhavsområdet. Avståndet mellan Kreta och Alexandria är endast omkring 600 kilometer, vilket även är avståndet från Alexandria till egyptisk-libyska gränsen, där general Rommels trupper nu stå. Följderna hava även visat sig i synnerligen kraftiga tyska bombraider mot Alexandria. Ytterligare må i detta samband nämnas ett avstånd, som ur avspärrnings- och blockadpolitikens synpunkt erbjuder intresse, nämligen att distansen mellan sydliga Peloponnesos och Derna i Cyrenaika är 400 kilometer. Erövringen av Syrien har emellertid förbättrat engelsmännens ställning främst genom att vidga flottans basområde.

Åter hotas Egypten av en fientlig invasion. Läget i Nordafrika liknar det som var förhanden efter italienarnas första offensiv hösten 1940. En väsentlig skillnad är dock att britterna nu har den starkt befästade orten Tobruk i sin hand och sålunda en fast punkt i de fientliga styrkornas rygg. Härigenom förfogas även över en god hamn och möjlighet till samverkan med den brittiska flottan. Förra året fanns dessutom en stor italiensk armé utrustad med all slags materiel, och i framskjutna ställningar voro stora ammunitionsupplag och andra depåer ordnade. Slutligen får ej glömmas att italienarna vid sin första offensiv även lyckades genombryta britternas mellersta försvarslinje vid Sidi el Barrani.

Det är nu omkring tre månader sedan Tobruk inneslöts. Tyskar och italienare hava sedan dess företagit våldsamma anfall på fästningen, vilka dock avvisats. De brittiska trupperna å sin sida hava förgäves gjort energiska utfallsförsök. Att staden så länge kunnat försvaras får i stor utsträckning tillskrivas den undsättning den engelska flottan lämnat. Alltjämt bindas på detta sätt betydande delar av de tyska pansarstyrkorna. Samtidigt äro emellertid brittiska pansarförband instängda i Tobruk.

I mitten av juni väntades en offensiv av general Rommel mot

Egypten. Syftet med densamma förmodades vara en strävan att avlasta trycket på general Dentz' trupper i Syrien. Medan axelmakternas förberedelser som bäst ägde rum, gingo emellertid helt oväntat engelsmännen till anfall. Det utkämpades under flera dagar ett stort pansarslag i Halfayapasset (»Helvetepasset») vilket slutade med att det engelska anfallet avvisades. Avsikten med den Wavellska offensiven synes likväl hava vunnits. General Rommels offensiv kom icke till utförande. Operationerna ha efter denna kraftmätning tills vidare övergått till ställningskrigsförfarande. Wavell har sänts till Indien och ersatts av den hittillsvarande befälhavaren för den indiska armén, general Auchinlek.

Troligen förberedes en ny brittisk offensiv. Den lämpligaste tidpunkten för en sådan aktion skulle vara när sommaren är så långt framskriden att hettan ej längre är besvärande, men innan en eventuell tysk seger i Ryssland möjliggör överförandet av förstärkningar per flyg till Libyenfronten.

Med häpnad har man tidigare följt den brittiska operationen mot och genom Cyrenaika, som först visade vad som var möjligt att prestera på denna krigsskådeplats. Denna offensiv överglänstes emellertid av den ännu snabbare tyska operationen, varigenom en tysk pansararmé — denna gång förstärkt med italienska trupper — helt överraskande stod vid Egyptens gräns. Här liksom på andra krigsskådeplatser ha pansarförbanden tillsammans med flyget ofta varit utslagsgivande i striderna och därigenom åstadkommit en revolution inom ökenkrigföringen. De andra stridsvapnen röra sig för så vitt de ej äro motoriserade, för långsamt och hinna därför ej med vare sig det gäller framryckning eller återtåg.

När engelsmännen i december 1940 erhållit förstärkningar och grepo till offensiven blev framför allt den brittiska pansardivisionens insats av avgörande betydelse. Densamma framfördes genom öknen till anfall mot italienarnas flank och rygg, varigenom den italienska armén, som icke hade rörlighet nog att undkomma, så småningom blev helt uppriven. Vid tysk-italienska offensiven disponerade tyskarna över överlägsna pansarstyrkor och synas i övrigt hava använt sig av helt motoriserade stridskrafter. De underlägsna brittiska pansarstyrkorna blevo slagna och om icke infanteritrupporna lyckats rädda sig genom en hastig reträtt till Tobruk hade de sannolikt blivit tillfångatagna. Särskilt hava stridsvagnarna visat sig vara ovärderliga, då det gällt att i ett snabbbrörligt avantgarde bryta fientliga eftertruppers motstånd eller att i en framryckning mot fiendens flank och rygg hota hans förbindelser och på så sätt utmanövrera honom ur en intagen ställning. Genom motoriseringen har även underhållsväsendet i hög grad underlättats. General Cunninghams framryckning över Italienska Somalilands vattenlösa vidder utgör ett utmärkt exempel härpå.

Stridens utförande i svår terräng vilar emellertid alltjämt på infanteriet med stöd av artilleriet. Motorfordon tjäna i detta fall endast

såsom transportmedel. I Abessinien, där arméerna icke på långt när voro motoriserade, tog det därför tid, innan de vanliga marscherande infanteridivisionernas insats kunde göra sig gällande vid nedkämpandet av det fientliga motståndet.

Vid en granskning av engelsmännens och italienarnas operationer i Afrika måste hänsyn tagas till där rådande säregna förhållanden. Vattenbristen, de fåtaliga, ofta dåliga och långa förbindelserna, klimatet — stark hetta och tropiskt regn — samt ökenstormar verka i högsta grad försvårande på den militära verksamheten och förläna åt krigshandlingarna en särskild karaktär. Varje operation måste i detalj planläggas i fråga om uppläggning av förråd för ersättning av ammunition, annan utrustning, drivmedel, livsförnödenheter, sjukvårdsartiklar etc. samt åtgärder för vattenproblemets lösande. En jämförelse mellan de betingelser, under vilka operationerna utfördes i Libyenområdet, ger vid handen, att tillförseln till de engelska trupperna på grund av flottans herravälde i Medelhavet skedde under väsentligt gynnsammare förhållanden än för italienarna. Särskilt gäller detta före det tyska flygets uppträdande på denna krigsskådeplats. I än högre grad gjorde sig denna skillnad gällande på den abessinska krigsskådeplatsen, där de italienska trupperna praktiskt taget endast kunde räkna med de förråd, som funnos vid krigets början. Någon förbindelse mellan det italienska Ostafrika och Libyen samt därigenom med hemlandet förefanns icke.

Drottningholm 1 augusti 1941.